

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
Broj: 01
Niksić,

Na osnovu člana 64 stav 10 Statuta Univerziteta Crne Gore, a u vezi sa članom 15 stav 2 Pravila studiranja na master studijama, Vijeće Filološkog fakulteta na CXXII sjednici održanoj 9. juna 2021 . godine, donijelo je

ODLUKU

I

Imenuje se prof. dr Draga Bojović za mentorku na izradi master rada „Semantičke kategorije prostora i vremena u frazeološkim jedinicama narodnih govora Crne Gore” kandidatkinje Sanje Šarović.

II

Imenuje se Komisija za ocjenu master rada pod nazivom „Semantičke kategorije prostora i vremena u frazeološkim jedinicama narodnih govora Crne Gore” kandidatkinje Sanje Šarović, broj indeksa 21/20, Studijski program Srpski jezik i južnoslovenske književnosti u sljedećem sastavu:

1. Prof. dr Draga Bojović, mentorka
2. Prof. dr Ana Pejanović, članica
3. Prof. dr Miodrag Jovanović, predsjednik

III

Odobrava se tema za izradu master rada pod nazivom „Semantičke kategorije prostora i vremena u frazeološkim jedinicama narodnih govora Crne Gore”.

IV

Komisija je dužna da u roku od 15 dana, od dana prijema rada dostavi Vijeću Fakulteta izvještaj o master radu (kratki prikaz rada: postavljeni cilj, primijenjene metode, dobijeni rezultati i zaključci o realizovanim istraživanjima) sa zaključnim stavom i prijedlogom, uključujući izjašnjenja na primjedbe.

DEKANICA
Prof. dr Tatjana Jovović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ

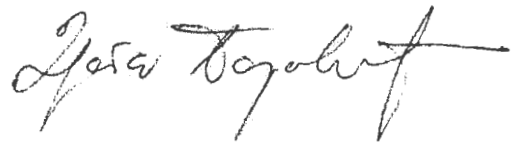
PRIMLJENO: 07.06.2021.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRIJEDNOST
01	1489		

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predlog komisije za ocjenu magistarskog rada pod nazivom *Semantičke kategorije prostora i vremena u frazeološkim jedinicama narodnih govora Crne Gore*, kandidatkinje Sanje Šarović, br. indeksa 2/20, SP Srpski jezik i južnoslovenske književnosti, smjer – Nauka o jeziku:

1. Prof. dr Draga Bojović, mentor
2. Prof. dr Ana Pejanović, član
3. Prof. dr Miodrag Jovanović, predsjednik

Prof. dr Draga Bojović



Broj: 01/3-642/1

Podgorica, 19.05.2021. godine

FILOLOŠKI FAKULTET
KOMISIJI ZA POSTDIPLOMSKE STUDIJE
PREDSJEDNICI KOMISIJE

U skladu sa nadležnostima definisanim članom 13 Pravilnika o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore, a u vezi sa prijavom teme master rada pod nazivom „**Semantičke kategorije prostora i vremena u frazeološkim jedinicama narodnih govora Crne Gore**“ kandidatkinje Sanje Šarović, Odbor za monitoring master studija, na sjednici održanoj 19.05.2021. godine, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Prijava teme master rada „Semantičke kategorije prostora i vremena u frazeološkim jedinicama narodnih govora Crne Gore“ kandidatkinje Sanje Šarović sadrži elemente propisane Formularom za prijavu teme master rada, u skladu sa članom 22 Pravila studiranja na postdiplomskim studijama. Odbor predlaže sprovođenje dalje procedure, uz obavezu Komisije za postdiplomske studije da prati dalji tok izrade master rada i usklađenost sa predloženom prijavom teme.

ZA ODBOR ZA MONITORING MASTER STUDIJA



Sanja Peković

Prof. dr Sanja Peković



LOGO ORGANIZACIONE JEDINICE

Broj: 01-751

Nikšić, 23. 03. 2021.

(sjedište organizacione jedinice / grad i datum)

CENTRU ZA STUDIJE I KONTROLU KVALITETA
ODBORU ZA MONITORING MAGISTARSKIH STUDIJA

- Prilazni dopis organizacione jedinice (obrazloženje predmeta koji se dostavlja), uz **SAGLASNOST KOMISIJE ZA POSTDIPLOMSKE STUDIJE** (propisano članom 24 Pravila studiranja na postdiplomskim studijama).

(ime i prezime ovlašćenog lica, pečat)

PRIJAVA TEME MAGISTARSKOG RADA
(popunjava magistrand u saradnji sa mentorom)

**Studijska
godina
2020/21.**

OPŠTI PODACI MAGISTRANDA

Ime i prezime:	Sanja Šarović
Studijski program:	Srpski jezik i južnoslovenske književnosti
Godina upisa magistarskih studija:	2020/21.

BIOGRAFIJA- CV



Sanja Šarović

Podmilje, 10, Trebinje, 89101, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina

+ 387/66-435-838; + 382/69-694-258

sanjasarovic@gmail.com

Pol | Datum rođenja | Državljanstvo
Ž 12. 09. 1996. Bosne i Hercegovin

Obrazovanje i osposobljavanje

- (2019–2020)

Stepen specijaliste srpskog jezika i južnoslovenskih književnosti
Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet, Nikšić
- (2015–2019)

Stepen bachelor srpskog jezika i južnoslovenskih književnosti
Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet, Nikšić

Lične vještine i kompetencijeKomunikativnost, snalažljivost, otvorenost za timski rad i saradnju

Maternji jezikSrpski

Ostali jezici

Engleski jezik

Španski jezik

RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
B2	B2	B2	B2	B2
Zamijenite nazivom izdate potvrde i nivo ako je primjenjivo.				
B1	B1	B1	B1	B1
Zamijenite nazivom izdate potvrde i nivo ako je primjenjivo.				

Nivoi: A1/2: Elementarna upotreba jezika - B1/B2: Samostalna upotreba jezika- C1/C2 Kompetentna upotreba jezika

ProjektiUčestvovala sam u projektu „Вторая научно-практическая школа сербистики Доминанты сербской культуры“ (6 – 10 новембра 2020. године)

Naslov rada <i>Tema mora biti aktualna, nova, naslov treba precizno da odražava cilj i predmet istraživanja.</i>	Semantičke kategorije prostora i vremena u frazeološkim jedinicama narodnih govora Crne Gore
--	---

U uvodnom dijelu dati obrazloženje naziva rada (≤1200 karaktera) <i>Argumentovanim naučnim stilom obrazložiti aktualnost i primjerenost predložene teme.</i>	Tema rada podrazumijeva analizu frazeologizama sa prostornim i vremenskim značenjem, s tim što smo se ograničili na frazeologizme zabilježene u narodnim govorima današnje Crne Gore. Korpus obuhvata leksičke rječnike i monografije (u nedostatku rječnika) narodnih govora. S obzirom na to da nemamo urađene frazeološke rječnike ili rječnike narodnih govora, za ekscerpciju koristimo građu iz rječnika pojedinih područja u kojima su zabilježene i frazeološke jedinice, uglavnom kvalifikovane kao <i>izrazi</i>. Frazeologija narodnih govora malo je obrađivana na našem području, kako s frazeološkog tako i frazeografskog stanovišta, pa je ova tematika i te kako aktualna. Kategorije prostora i vremena su ontološke kategorije koje su u vezi s filozofijom jezika pa su našle posebno mjesto u frazeološkom sloju narodnih govora koji reprezentuje i čuva narodnu mudrost i pogled na svijet. U tom smislu, u narodnim govorima sadržani su odgovori na pitanja o tome <i>kako mislimo prostor i vrijeme</i>. Nakon ekscerpcije, vršićemo selekciju primjera s obzirom na njihovo značenje – prostorno ili vremensko, a potom ćemo pristupiti daljoj klasifikaciji i analizi prema frazeološkim žanrovima. U okviru frazeoloških žanrova sagledaćemo formalnu, komponentnu strukturu kao i leksičko-gramatički aspekt frazeologizama. Akcenat će biti na dijalekatskim varijacijama sinonimičnih frazeologizama, tj. frazeologizama koji pripadaju istom semantičkom polju s obzirom na to kako su zabilježeni u rječnicima i građi, ali i prema distinktivnim regionalnim
--	--

	obilježjima. Naučna grana našeg magistarskog rada pripada dijalekatskoj frazeologiji pa ćemo ukazati i na njene karakteristike i karakteristike pojedinih dijalektizama i regionalizama. S obzirom na to da je srpski jezik formiran na narodnoj osnovi i da je većina opštesrpskih frazeologizama formirana na bazi narodnih govora, teško je povući granicu između narodne i književne frazeologije, koje se zapravo i ne razlikuju po svojoj strukturi, a ono što čini razliku je sama forma pojedinih leksema. Korpus koji ćemo pružiti i opisati biće doprinos odgovoru na ovo kompleksno pitanje.
Predmet istraživanja (≤ 1200 karaktera) <i>Koncizno obrazložiti predmet istraživanja.</i>	Predmet istraživanja su frazeološke jedinice u narodnim govorima Crne Gore čije je nadređeno semantičko obilježje prostor i vrijeme, a iz tog obilježja proističu različita žanrovska (stilistička), leksičko-gramatička i leksičko-semantička komponentna obilježja. Korpus čine do sada urađeni rječnici narodnih govora Crne Gore (Up. Башановић-Чечовић 2010; Ђоковић 2010; Копривица 2006; Ристић 2010; Станић 1990; Станић 1991.) i dr., kao i monografije u kojima su opisani govori (Up. Бојовић 2009; Вујовић 1969; Вуковић 1938–1939; Вушовић 1927; Јовановић 2005; Кашић 1995; Милетић 1940; Остојић 2016; Пепо 1964; Пешикан 1965; Пижурица 1981; Станић 1974; Стевановић 1933–1934; Ћупић 1977) i dr., ili preciznije rečeno, tekstovi dati na kraju tih monografija koji predstavljaju primjere vezanog govora. Primjere ćemo selektovati prema značenjskim komponentama <i>prostora</i> i <i>vremena</i>, te prema potkomponentama koje smo već naveli, posebno akcentujući varijantnost frazeološke jedinice, bilo da se radi o istom, bilo o različitim područjima. Naime, usmeni karakter narodnih govora uslovljava i postojanje mnogobrojnih varijanata frazeologizma, što je i okosnica našeg istraživanja. Za nas je, ovom prilikom, naročito zanimljivo leksičko variranje ustaljenih frazeoloških

	obrta, npr. (<i>Digla se ko manita Ojdana/ Digle se ko Stana i Krsmana/ Digla se ko manita Mera</i>), kao i variranje forme i sastava komponenata frazeologizma (<i>Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba/ Šuto pošo, Šuto došo/ Šuto poša, Šuto doša; Bogu iza nogu/ Bogu iza leđa; prije devet zora/ prije devet kikarića</i>)... Kao što vidimo variranja se različito reflektuju, a jedan od naših zadataka je da utvrdimo motivaciju u variranju. Osim varijantnosti regionalnih frazeologizama, bavićemo se i frazeologizmima koji se javljaju „само у одређеној ареи, што може бити условљено менталитетским разликама“ (Бојовић 2010: 266). Ključne semantičke kriterijume ontološkog karaktera (prostor i vrijeme) razložićemo prema kriterijumima formalno-žanrovske klasifikacije koja objedinjuje leksičko-gramatički, funkcionalni i semantički pristup. To je jedan od najsveobuhvatnijih pristupa na osnovu kojeg možemo donijeti i adekvatne zaključke prema svim kriterijumima klasifikacije. Formalno-žanrovsku klasifikaciju frazeoloških jedinica primjenjivala je A. Pejanović (2010) obrađujući frazeologiju <i>Gorskog vijenca</i>.
--	--

Motiv i cilj istraživanja
(≤ 4000 karaktera)

*Jasno i nedvosmisleno
definisati razloge, svrhu i
glavne ciljeve u procesu
istraživanja.*

Jedan od najvažnijih razloga zbog kojih je ova tema izabrana jeste to što je, bez obzira na njenu aktuelnost, do sada veoma malo obrađivana u srbistici, i to uglavnom u fragmentima i pojedinačnim radovima. Prema dosadašnjem uvidu u korpus, frazeološke jedinice koje smo izdvojili karakteriše izuzetna slikovitost (ekpresivnost), raznovrsnost u pogledu emotivne obojenosti, kao i autentičnost koja proističe iz činjenice da su ovi izrazi odraz načina života, što je bio i dodatni razlog da se opredijelimo za ovu temu. U nekim frazeologizmima se odslikavaju navike, običaji, vjerovanja, kao i bogata usmena tradicija na prostoru Crne Gore.

Osnovna svrha ovog istraživanja jeste da pruži neke polazne osnove za buduća proučavanja frazeoloških jedinica u narodnim govorima Crne Gore kao i izradu frazeoloških rječnika. Osim toga, imajući u vidu da su frazeologizmi specifične jezičke jedinice koje se koriste u verbalnom opštenju određene sociokulturne zajednice i da se stilska markiranost ogleda i u njihovoj nestandardnoj, dijalekatskoj formi, svrha našeg istraživanja je da osvijetli i taj aspekt. Polazeći od činjenice da su frazeologizmi kao forma nastali veoma davno i da se u njima odražavaju mitološke, religijske, kulturološke i etičke predstave jednog naroda različitih pokoljenja i epoha, svrha našeg istraživanja je da ukaže i na te značenjske slojeve frazeologizama govora Crne Gore.

Cilj nam je da utvrdimo

- da li su i u kojoj mjeri varijantni frazeologizmi uslovljeni dijalekatskom bazom;
- da ispitamo u kojoj mjeri su međusobno slični pojedini govori Crne Gore na planu obrazovanja frazeoloških jedinica koje označavaju kategoriju vremena i prostora;
- da pokušamo utvrditi odnos književnih i dijalekatskih frazeologizama, odnosno razgovornih frazeologizama – da ispitamo saglasnost književnog i

	dijalekatskog jezika na leksičko-gramatičkom i semantičkom planu; – da li se češće javljaju leksičke varijacije ustaljenih frazeoloških obrta ili je dominantnije variranje forme i sastava komponenata frazeologizma; – da li su u ekscerpiranoj građi frekventniji varijantni frazeologizmi ili oni koji se javljaju samo u određenoj arei; – da pokušamo zabilježeno stanje staviti u odgovarajući sociolingvistički, kulturnoistorijski i društvenoistorijski kontekst. Takođe, očekujemo da će se ovim magistarskim radom upotpuniti uvid u frazeološku sliku svijeta u jednom njenom važnom segmentu, a to je narodna frazeologija.
--	---

II PREGLED DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA IZ NAVEDENE OBLASTI	
Pregled dosadašnjih istraživanja <i>(pozvati se na najmanje 10 primarnih reference na kojima se istraživanje bazira, od toga minimum 5 iz posljednjih 10 godina ≤ 6000 karaktera)</i>	Naša tema je usko vezana za oblasti dijalekatske i folklorne frazeologije, koja je inače u srbistici nedovoljno istraživana. Mi smo se u ovom radu, kao što je već rečeno, ograničili na aspekte vremena i prostora u frazeološkim izrazima sa prostora današnje Crne Gore. Poznato nam je da se u dosadašnjim monografijama frazeološki aspekt uglavnom zaobilazio i da su se naučnici pretežno bavili fonetsko-fonološkim, morfološkim, prozodijskim i nešto rjeđe sintaksičkim osobinama crnogorskih govora (Up. npr.:
	2009: 203), što će i za naš rad biti jedna od otežavajućih okolnosti, ali i istraživački izazov. U navedenom radu prof. Bojović je vršila istraživanje na korpusu „углавном из говора сјеверне Црне Горе, из забиљежених текстова са терена, из разговорног језика, и са осталих подручја Црне Горе, и шире“ (Bojović 2009: 1). Takođe, u svojim radovima prof. Bojović se bavila i

strukturno-semantičkim modelima dijalekatskih frazeoloških jedinica (2011a), transpozicijom frazeologizama u sistemu leksičkosemantičkih tipova dijalekatskih frazeologizama (2011b), sintaksom dijalekatskih frazeoloških jedinica (2012) kao i značenjem frazeoloških jedinica u dijalekatskom rječniku (tumačenja i perspektive). Njeni radovi mogu poslužiti kao osnova za analitički dio našeg istraživanja.

Ono što je često bilo predmet naučnih interesovanja jeste jezik Petra II Petrovića Njegoša, koji je obrađivan i sa frazeološkog aspekta, pa je u tom kontekstu važno pomenuti pionirski poduhvat, knjigu Ane Pejanović (2010) *Фразеологија Горског вијенца*. Ona nam može poslužiti kao orijentir za klasifikaciju i analitički pristup gradi za naš magistarski rad. S obzirom na to da jezik *Gorskog vijenca* ima i dijalekatsku bazu jezika, tj. osniva se na narodnom govoru može nam poslužiti kao mogući izvor komparacije sa ekscerpiranim primjerima našeg korpusa, a u tom pogledu će nam koristiti i pojedinačni radovi A. Pejanović (2009, 2014) Radmila Marojevića (2005) i prof. Drage Bojović (2017).

U novije vrijeme urađena su i dva magistarska rada koja se bave frazeologizmima u razgovornom stilu (sjevera) Crne Gore (Up. Brajković 2012; Kovačević 2017).

III HIPOTEZA/ISTRAŽIVAČKO PITANJE

Hipoteza/e istraživanja i/ili istraživačko/a pitanje/a sa obrazloženjem
(≤ 2400 karaktera)

Jasno definisati hipotezu/e /ili istraživačka pitanja. Hipoteza treba da sadrži ključne riječi iz naslova, odnosno predmeta istraživanja.

Osnovna hipoteza od koje polazimo u našem radu jeste da su frazeološke jedinice izrazi sa kategorijama vremena i prostora veoma frekventne u govorima Crne Gore, budući da su prostor i vrijeme osnovne kategorije čovjekovog bitisanja. Očekujemo da će naša građa biti obimna i raznovrsna i da će pružiti adekvatne naučne odgovore na sljedeća istraživačka pitanja:

Koje su to ključne komponente za označavanje kategorije prostora u frazeološkom sloju opisanih govora Crne Gore?

Koje su ključne komponente za označavanje kategorije vremena u frazeološkom sloju opisanih govora?

Koja su osnovna morfosintaksička sredstva zastupljena u ustaljenim frazeološkim jedinicama sa značenjem prostora i vremena u ekscerpiranoj građi?

Koje su leksičko-gramatičke sličnosti i razlike između frazeologizama zabilježenih u pojedinačnim govorima Crne Gore?

Da li se na leksičko-gramatičkom planu izraza uočavaju razlike među frazeologizmima govora koji pripadaju zetsko-raškom dijalektu i govora koji pripadaju istočnohercegovačkom dijalektu?

Da li se na leksičko-gramatičkom planu izraza uočavaju razlike među frazeologizmima govora koji pripadaju istočnohercegovačkom dijalektu?

Čime je uslovljeno javljanje nekih frazeoloških jedinica samo u određenoj arei?

IV METODE

Naučne metode koje će biti primijenjene u istraživanju
(≤3000 karaktera)

Sam odabir teme uslovljava i metode koje će biti primijenjene u izradi magistarskog rada, a u našem slučaju to su: metoda klasifikacije, metoda analize i sinteze, metoda indukcije, metoda komparacije i metoda generalizacije.

Budući da korpus obuhvata veliki broj monografija i rječnika koji obrađuju govore današnje Crne Gore, logično je da ćemo prvobitno vršiti klasifikaciju prostornih i vremenskih frazeoloških jedinica, a nakon toga i formalno-žanrovsku klasifikaciju izdvojenih frazeologizama. Nakon toga metodom analize i sinteze obrađujemo sintaksičko-semantičke osobenosti navedenih frazeoloških jedinica. Sve vrijeme u glavnom analitičkom dijelu magistarskog rada koristićemo se i komparativnom metodom s obzirom na to da građa obuhvata različite dijalekte i govore današnje Crne Gore. Osim toga, građu ćemo dovoditi i u vezu sa savremenim književnim jezikom tamo gdje okolnosti budu nametale takvu vrstu komparacije.

S obzirom na to da je akcenat našeg istraživanja na različitim morfološko-sintaksičkim varijantama frazeologizama koje objedinjuje isto semantičko polje, koristićemo i metodu indukcije i pokušati da nađemo zajednički imenilac različitih varijanata i izvedemo jedan opšti zaključak, a tu će nam pomoći i metoda generalizacije.

V OČEKIVANI REZULTATI ISTRAŽIVANJA I NAUČNI DOPRINOS

Očekivani rezultati istraživanja, primjena i naučni doprinos
(≤3000 karaktera)

Koncizno navesti važnije očekivane rezultate. Ukazati na eventualnu praktičnu primjenu rezultata istraživanja. Sažeto navesti očekivani doprinos rada u odnosu na postojeća istraživanja.

Očekujemo da će rezultati našeg istraživanja potvrditi polazišnu hipotezu i dati odgovore na prethodno postavljena istraživačka pitanja. Prevenstveno očekujemo da će ovaj magistarski rad pokazati da govori današnje Crne Gore obiluju frazeologizmima sa komponentama prostora i vremena, što je preduslov za izvođenje zaključaka i postizanje relevantnih naučnih rezultata. U ovoj fazi izrade magistarskog rada, i prema dosadašnjem uvidu u korpus, očekujemo da će rezultati našeg istraživanja pokazati da su na leksičko-gramatičkom planu izraza evidentne sličnosti među frazeologizmima govora koji pripadaju zetsko-raškom dijalektu; da se na leksičko-gramatičkom planu izraza uočavaju sličnosti među frazeologizmima govora koji pripadaju istočnohercegovačkom dijalektu; da su primjetne leksičko-gramatičke varijacije između frazeologizama zabilježenih u istočnohercegovačkom i zetsko-raškom dijalektu. Takođe, pojava nekih frazeologizama samo u određenoj arei može se povezati sa kulturnoistorijskim i mentalitetskim razlikama u pojedinim područjima Crne Gore.

Već smo naveli da je ova naučna oblast nedovoljno ispitana u srbistici, pa očekujemo da će se ovim radom rasvijetliti neka od važnijih pitanja iz oblasti dijalekatske i razgovorne frazeologije i da će poslužiti kao dobra osnova i podsticaj za dalja istraživanja. Očekujemo da ćemo ovim magistarskim radom, proučavajući frazeološke aspekte prostora i vremena narodnih govora Crne Gore, dati skroman doprinos srpskoj frazeologiji.

VI DISKUSIJA I ZAKLJUČAK

Ograničenja i dalji pravci u istraživanju (≤1800 karaktera)

Diskusija o mogućim prijedlozima za buduća istraživanja u ovoj oblasti i njihovoj opravdanosti (putem rezultata istraživanja ili literature). Identifikovati i opisati potencijalna ograničenja istraživanja. Rezultate i doprinose istraživanja je potrebno razmotriti u svjetlu ograničenja – npr. teorijski i konceptualni problem, problemi metodoloških ograničenja, nemogućnost odgovora na istraživačka pitanja i tome slično.

Poznato je da se u frazeologizmima ogledaju narodni običaji i vjerovanja, stereoetipi, zablude – sveukupna tradicija jednog naroda, pa kao takvi frazeologizmi predstavljaju bogat izvor za leksička, semantička i uopšte lingvokulturološka istraživanja. Mi smo se opredijelili za dvije osnovne kategorije čovjekovog postojanja – prostor i vrijeme – i način njihovog izražavanja i poimanja u govorima Crne Gore. Međutim, bilo koji od pobrojanih segmenata bio bi interesantan, inspirativan i značajan za dalja istraživanja, naročito zato što je dijalekatska frazeologija u srbistici još uvijek na samom početku, što i jeste jedna od otežavajućih okolnosti s obzirom na neke terminološke i metodološke neusaglašenosti. Takode, otežavajuća okolnost je i to što nisu urađeni frazeološki rječnici dijalekata tj. narodnih govora, a samim tim ni klasifikacija navedenih leksičkih jedinica. Jedno od najslabijih mjesta predstavlja semantizacija frazeoloških jedinica koje se na ovom nivou uglavnom vezuju za živu riječ, pa je bitno utvrditi kontekst u kojem se ona proiznosi.

VII STRUKTURA RADA

Struktura rada po poglavljima:

Voditi računa da naslovi poglavlja budu problemski formulisani. Dati opis sadržaja rada po poglavljima.

NASLOVNA STRANA

SADRŽAJ

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANDU

APSTRAKT

SAŽETAK RADA NA ENGLESKOM

0.0. UVOD

0.1. Predmet istraživanja

0.2. Svrha rada i ciljevi istraživanja

0.3. Pregled dosadašnjih istraživanja iz navedene oblasti

0.4. Hipoteze i istraživačka pitanja

0.5. Naučne metode koje će biti primijenjene u istraživanju

0.6. Struktura rada

1.0. FRAZEOLOŠKA SLIKA SVIJETA U NARODNOM GOVORU

I dio

2.0. PROSTORNI ASPEKT FRAZEOLOŠKIH JEDINICA U GOVORIMA CRNE GORE

2.0.1. Kako mislimo 'prostor'?

2.0.1.1. Komponentno-značenjska analiza

2.1. FRAZEOLOŠKI ŽANROVI

2.1.1. Formalno-žanrovska klasifikacija frazeoloških jedinica

2.1.1.1. Stalni epiteti

2.1.1.2. Ustaljena poređenja

2.1.1.3. Idiomi

2.1.1.4. Poslovice

2.1.1.5. Izreke

2.1.1.6. Kletve

- 2.1.1.7. Zakletve
- 2.1.1.8. Uzrečice
- 2.2. Zaključak o prostornom aspektu
- II dio

3.0. VREMENSKI ASPEKT FRAZEOLošKIH JEDINICA U GOVORIMA CRNE GORE

- 3.0.1. Kako mislimo 'vrijeme'?
- 3.1. FRAZEOLošKI ŽANROVI
- 3.1.1. Komponentno-semantička analiza
- 3.1.1.1. Stalni epiteti
- 3.1.1.2. Ustaljena poređenja
- 3.1.1.3. Idiomi
- 3.1.1.4. Poslovice
- 3.1.1.5. Izreke
- 3.1.1.6. Kletve
- 3.1.1.7. Zakletve
- 3.1.1.8. Uzrečice
- 3.2. Zaključak o vremenskom aspektu

III dio

4. 0. PROSTORNI I VREMENSKI ASPEKT — SLIČNOSTI I RAZLIKE

- 4.0.1. Komponentno-značenjska analiza
- 4.0.2. Žanrovska analiza

IV dio

- 5.0. ZAKLJUČAK
- 6.0. LITERATURA

U *uvodnom dijelu* rada, nakon kratkog predstavljanja razlika u terminologiji na polju ispitivanja iz frazeologije, opredjeljujemo se za termin *frazeološka jedinica* koji pokriva i one jedinice koje se tradicionalno ne smatraju frazeologizmima, a to su završene komunikativne jedinice (poslovice, kletve, zakletve..).

Preciziraćemo *predmet i opseg istraživanja*, tj. osobine frazeologije narodnih govora koji su, opštepoznato je, izvor i za književnu frazeologiju. Narodni govori imaju svoje specifičnosti jer se frazeološke jedinice upotrebljavaju u živom govoru, što olakšava semantizaciju, a imaju i svoje gramatičke i gramatičko-lexijske specifičnosti (npr. *Razvijen ka koza u koljeno* je poređenje koje je karakteristično za određeni prostor zetsko-raškog dijalekta), pa određeni akcenatski lik, *ka* i *koljeno* ukazuju na dijalekatsku pripadnost, a i sam frazeologizam ima regionalni karakter jer se upotrebljava u onoj arei gdje su se intenzivno gajile ili još uvijek gaje koze.

Prostor Crne Gore dijele dva različita dijalekta, *istočnohercegovački* (progresivni) i *zetsko-raški* (arhaični), pa se variranja *dijalekatskih likova* ogledaju, prirodno, i u frazeološkom sloju.

Frazeološke jedinice kojima se označavaju *prostor i vrijeme* žižne su ontološke kategorije koje istražujemo, a ukazuju na lingvokulturološke specifičnosti u okviru samih narodnih govora (npr. *Poranio prije devet zora/ prije devet pijevaca/ prije kokota/ prije devet kikarića*). Prvi frazeologizam je opšteg karaktera, i može se čuti na širokom prostoru, a druga dva su regionalno obilježena. Oblik *kikarić* i *kokot* karakterističan je za južnija područja Crne Gore, oblik *pijevac* za sjever.

Sve ovo, kao i niz drugih osobina utvrđujemo, prije svega, komparativno-kontrastivnom metodom i deskripcijom, kako bismo izveli adekvatnu sintezu.

Frazeološka slika svijeta u narodnom govoru nalazi punu svoju refleksiju jer je frazeološko nasljeđe, kao i ono koje je aktuelno, odraz poimanja svijeta i života.

Prostorni aspekt u frazeologiji narodnih govora koje istražujemo zasniva se na opštoj filozofskoj koncepciji da je *čovjek* u centru svijeta. Prostor se „mjeri” u odnosu na njega, a mjere su uopšte uzev, *blizina i daljina* (Npr. *Bogu iza nogu/ Bogu iza ledja/ Bogu iza tregera*)...Treći frazeologizam je osobina

urbanog prostora, ali smo svjedoci da dolazi do međuuicaja urbanog i ruralnog.

Komponentno-značenjska analiza vezuje se za ključne pojmove u komponentnoj strukturi, a to su npr. *Bog, vrag (djavo) nevidbog, nedodija, bestraga, svijet...* oko kojih se koncentrišu ostale lekseme. Ovakva analiza nam doprinosi boljem snalaženju u građi koja je, na ovom nivou, sekundarnog karaktera, a doprinosi boljoj semantizaciji frazeoloških jedinica.

Putem klasifikacije na *frazeološke žanrove* pretendujemo na sveobuhvatan pristup, a samim tim možemo donijeti i neke lingvostilističke zaključke.

U okviru svakog frazeološkog žanra vršimo klasifikaciju prema broju *komponenata*, gramatičko-leksičku i funkcionalnu analizu, a sve je praćeno komparacijom i semantizacijom. Tako, npr. frazeologizmi *bijeli svijet* i *okrsni svijet*, po frazeološkom žanru stalni epiteti, *supstantivni*, dvokomponentne strukture, sa imenicom kao upravnim članom i pridjevom kao kongruentnim atributom. Na drugoj strani imamo *supstantivni frazeologizam* trokomponentne strukture *pos'aj bijela svijeta* (Nema toga na *pos'aj bijela svijeta*), gdje je upravni član *pos'aj*, a dopunski sintagma *bijela svijeta*. Ovo nam pokazuje da frazeologizam *bijeli svijet* može mijenjati funkcionalnu poziciju u zavisnosti od opsega frazeologizma, a i s obzirom na to da je većina frazeologizama sintagmatskog karaktera. Dužni smo da odgovorimo i na pitanje kako je nastao lik *pos'aj*. Kako primjećuje Ana Pejanović (2010) „izraz *bijeli svijet* razlikuje se od navedenih primjera stalnih epiteta (*bijeli dvor, bijela ruka, bijeli grad...*) i ima drugačiji status. Prema našem mišljenju on je prešao u idiom s obzirom na to da nijedna od njegovih komponeneta, ni pridjev *bijeli*, ni imenica *svijet* ne čuvaju svoje primarno leksičko značenje, već čitav izraz ima novo značenje 'daleki, nepoznati, tuđi svijet, tuđina'". Ovdje se radi o primjeru frazeološke transpozicije.

Kada govorimo o *vremenskom aspektu* frazeologizama, svjedoci

smo da se u narodnim govorima često koriste frazeološke jedinice kako bi se označilo neko vrijeme, i to najčešće vrijeme kojim se govori da se nešto neće desiti nikad. Prema tome, u ovom dijelu magistarskog rada posvetićemo pažnju frazeološkim jedinicama sa značenjem „nikad” koje Mršević-Radović (2008) grupiše u dva strukturno-semantička modela: „kalendarski” model sa sintagmatskom strukturom (*Na svetog Živka*) i „paradoksn” model koji pronalazimo u alogičnim frazeologizmima (*Kad na vrbi rodi grožđe*). Takođe, nasuprot frazeologizama sa značenjem „nikad” u narodnim govorima zastupljene su i frazeološke jedinice koje imaju značenje „oduvijek” (*Od Kulina bana*), kao i one koje označavaju da se nešto desilo davno (*Kad je Kuljen po svijetu hodao*). Kao i u dijelu o prostornom aspektu, uradićemo formalno-žanrovsku klasifikaciju u okviru koje ćemo selektovati primjere na stalne epitete, ustaljena poređenja, kletve, zakletve itd.

Govorićemo i o sličnostima kategorija prostora i vremena, koje se ogledaju u tome da su ti aspekti u stvari modusi čovjekovog bića, kao i njegovog sveopšteg postojanja, pa on uvijek mora biti *negdje*, a to njegovo bivstvovanje se nesumnjivo odnosi na neko vrijeme, tako da se *negdje* vezuje za *kada*. Prema tome, obje ove kategorije su neraskidivo i jednako vezane za čovjeka. Takođe, na sličnosti i razlike između frazeologizama koji obuhvataju kategorije prostora i vremena, ukazaćemo i posredstvom komponencijalne analize rastavljajući frazeološke jedinice na njihove semantičke komponente. Naravno, da bi istraživanje bilo što potpunije i da bi dovelo do pouzdanih zaključaka, ovim pitanjem ćemo se baviti i u okviru žanrovske analize.

U *zaključku* ćemo dati završne napomene, navesti rezultate istraživanja i provjeriti hipoteze i istraživačka pitanja. Pružićemo pregled frazeoloških jedinica do kojih smo došli prilikom sprovedenog istraživanja. Takođe, daćemo i neke predloge za buduća istraživanja u ovoj oblasti.

Na kraju, dajemo i popis korištene literature

VII LITERATURA

Literaturu citirati u APA, MLA, Harvard, Čikago, Vankuver ili nekom drugom stilu, primjenjivijem za određenu oblast nauke, pritom voditi računa da navođenje literature bude dosljedno. Sve navedene reference moraju biti citirane u tekstu prijave.

IZVORI

1. Башановић-Чечовић, Ј. (2010). *Рјечник говора Зете*. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности.
2. Бојовић, Д. (2009). *Говор Поторја*. Необјављена докторска теза. Универзитет Црне Горе. Филозофски факултет.
3. Вујовић, Л. (1969). Мрковићки дијалекат. *Српски дијалектолошки зборник*, XVIII, стр. 73–401.
4. Вуковић, Ј. (1938–1939). Говор Пиве и Дробњака. *Јужнословенски филолог*, XVII, стр. 1–113.
5. Вушовић, Д. (1927). Диалекат Источне Херцеговине. *Српски дијалектолошки зборник*, III, стр. 1–71.
6. Ђоковић, Љ. (2010). *Рјечник никшићког краја*. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, књига 68 (монографије и студије), Одјељење хуманистичких наука, књига 17.
7. Јовановић, М. (2005). *Говор Паитровића*. Подгорица: Универзитет Црне Горе.
8. Кашић, З. (1995). Говор Конавала, *Српски дијалектолошки зборник*, XLI, 241–396.
9. Копривица, Ј. (2006). *Речник говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина*. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, Посебна издања (Монографије и студије), књига 47, Одјељење хуманистичких наука, књига 10.
10. Милетић, Б. (1940). Црмнички говор. *Српски дијалектолошки зборник*, IX, стр. 211–663.
11. Остојић, В. (2016). Говор Језера и Шаранаца. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, Посебна издања (Монографије и студије), књига 121, Одјељење хуманистичких наука, књига 9.
12. Пецо, А. (1964). Говор Источне Херцеговине. *Српски дијалектолошки зборник*, XIV, стр. 1–200.
13. Пешикан, М. (1965). Староцрногорски, средњекатунски и љешански говори. *Српски*

дијалектолошки зборник, XV, стр. 1–217.

14. Пижурица, М. (1981). *Говор околине Колашина*, књига 12, Титоград: Црногорска академија наука и умјетности.
15. Ристић, Д. (2010). *Рјечник говора околине Мојковца*, Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности.
16. Станић, М. (1974). Ускочки говор. *Српски дијалектолошки зборник*, XX, стр. 1–259.
17. Станић, М. (1990). Ускочки речник. Књига I. (а – њушкало). Београд: Научна књига.
18. Станић, М. (1991). Ускочки речник. Књига II. (о – шушнути) Београд: Научна књига.
19. Стевановић, М. (1933–1934). Источноцрногорски дијалекат. *Јужнословенски филолог*, XIII, стр. 1–129.
20. Ћупић, Д. (1977). Говор Бјелопавлића. *Српски дијалектолошки зборник*, XXIII, стр. 1–219.

LITERATURA

1. Алефиренко, Н. Ф. Семененко, Н. Н. (2009). *Фразеологија и паремиологија*. Москва: Флинта, Наука.
2. Баранов, Н. А. Добровольский, О. Д. (2008). *Аспекти теорији фразеологији*. Москва: Знак.
3. Бојовић, Д. (2010). *Дијалекатска фразеологија: лексичко-граматички аспект (увод у класификацију)*. У зборнику: Међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност: Језички систем и употреба језика, Зборник радова са Међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, 2009. Уредник проф. др Милош Ковачевић (стр. 265–271). Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
4. Бојовић, Д. (2011a). *Структурно-семантички модели дијалекатских фразеолошких јединица (на примјерима именичких и придејевских фразеолошких јединица)*. У зборнику: Два века савременог српског књижевног језика, 40/1, Научни састанак слависта у Вукове дане одржан 8–11. 2010. Изд. проф. др Драгана Мршевић-Радевић, (стр. 371–379). Београд: Међународни славистички центар.
5. Бојовић, Д. (2011b). „Транспозиција фразеологизама у систему лексичко-граматичких типова дијалекатских фразеологизама“ У: Ковачевић, Милош (ур.) *Књижевни (стандардни) језик и језик књижевности*. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 315–320.

6. Бојовић, Д. (2012). *Увод у синтаксу дијалекатских фразеолошких јединица (лексикографски оглед)*. У зборнику: Међународни научни скуп Бошковићеви дани 2011, Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности, 157–162.
7. Војовић, Д. (2015), Тумачење и перспективе семантизације фразеолошких јединица, *Jezikoslovni zapiski* 21,2015/2, ISSN 0354-0448.
8. Бојовић, Д.(2017), О једном типу казне и клетве с компонентом камен, у Његошеву језику, *Октоих:Часопис Одјелјења за српски језик и књижевности Матице српске-Друштва чланова у Црној Гори* VII/8,103-108,ISSN 1800-9107.
9. Brajković, I. (2012). *Frazeologizmi u razgovornom stilu Crne Gore*. Neobjavljeni magistarski rad, Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet u Nikšiću.
10. Воробјев, В. В. (2006). *Лингвокултурология*, Москва: Издательство Российского университета дружбы народов, Рекомендовано Министерством образования и науки Российской Федерации для использования в учебном процессе.
11. Вуловић, Н. (2015) *Српска фразеологија и религија. Лингвокултуролошка истраживања*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
12. Кобелева И. А. (2007). *Русская диалектная фразеография: грамматический аспект*. Санкт-Петербург: Министерство образования и науки Российской Федерации, Федеральное агентство по образованию.
13. Kovačević, V. (2017). *Frazeologizmi u razgovornom stilu sjevera Crne Gore*. Neobjavljeni magistarski rad, Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet u Nikšiću.
14. Лилић, Д. В. (2016). Дијалекатска фразеологија у делу *Мана Лужничћи* Драгослава Манића Форског. У зборнику: *Дијалекти српскога језика: истраживања, настава, књижевност 1. Зборник радова с међународног скупа одржаног 11. и 12. Априла 2014. године у Лексовцу*. Уредник Радмила В. Жугић (стр. 125–135). Лесковац и Врање: Лесковачки културни центар, Педагошки факултет у Врању, Универзитет у Нишу.

15. Маројевић, Р. (2005). „Фразеолошке маргиналије уз критичко издање Горског вијенца”. *Гласник Одјељења умјетности*, бр. 23. Црногорска академија наука и умјетности, стр. 25–52.
16. Маројевић, Р. (2005). *Петар II Петровић Његош. Горски вијенац*. Критичко издање. Подгорица: ЦИД.
17. Маројевић, Р. (2016). *Петар II Петровић Његош. Луча микрокозма*. Критичко издање. Подгорица: Подгорица: ЦИД.
18. Маројевић, Р. (2017). *Петар II Петровић Његош. Биљежница*. Критичко издање. Подгорица: ЦИД.
19. Маслова, В. А. (2010). *Лингвокултурологија*. Москва: Издательский центр „Академия”.
20. Matešić, J. (1978). „О poredbenom frazemu u hrvatskom jeziku”. *Filologija*, 8, str. 211–217.
21. Matešić, J. (1982). *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*. Zagreb: Školaska knjiga.
22. Menac-Mihalić, M. (2005). *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Školska knjiga.
23. Мршевић-Радовић, Д. (1987). *Фразеолошке глаголско-именичке синтагме у савременом српскохрватском језику*. Београд: Филолошки факултет.
24. Мршевић-Радовић, Д. (2008). *Фразеологија и национална култура*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
25. Николић, Б. (1973). „Основни типови фразеолошких обрта у савременом српскохрватском књижевном језику”. *Наш језик*: XX/1–5. Београд: Институт за српски језик САНУ, стр. 7–13.
26. Parizoska, J., Stanojević, M. M. (2018). „Problemi frazeološkog nazivlja”. *Rasprave: časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 45, str. 611–625.
27. Пејановић, А. (2010). *Фразеологија Горског вијенца*. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности.
28. Пејановић, А. (2012). *Његошев фразеолошки рјечник: (лексикографска концепција)*. У зборнику: Зборник радова са научног скупа „VIII лингвистички скуп Бошковићеви

дани". Научни скупови, књига 109; Одјелјење умјетности, књига 36. Уредник Бранислав Остојић (стр. 87-94). Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности.

29. Пејановић, А. (2014). *Његошева фразеологија*. У зборнику: „Петар Други Петровић Његош Двјеста година од рођења (1813–2013)”. Научни скупови, књига 125; Одјелјење умјетности, књига 1. Уредник Радомир В. Ивановић (стр. 451-457). Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности.
30. Пејановић, А. (2015). Синтакса, семантика и лингвокултурологија компаративних фразеологизама. Бања Лука: Паневропски универзитет Апеирон.
31. Платонович В. Ж. (1967). *О фразеологизмах с оценочным значением*, Вопросы фразеологии и грамматики русского языка. Уч. Зап. Новгородского гос. Пед. Ин-та. Том XII. Филологические науки. Новгород.
32. Станојчић, Ж. Поповић, Љ. (1992). *Граматика српскога језика. Уџбеник за II и III разред средње школе*, друго, прерађено издање. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
33. Tafrā, B. (2005). *Od riječi do rječnika*. Zagreb: Školska knjiga.
34. Хуснутдинов, А. А. (1993). *Лексико-граматическа характеристика фразеологических единиц русского языка*. Учеб. пособие. Ивалово.

PRIJEDLOG ZA MENTORA:

U skladu sa članom 23 Pravila studiranja na poslijediplomskim studijama, predlažem prof. dr Dragu Bojović za mentora pri izradi magistarskog rada pod nazivom Semantičke kategorije prostora i vremena u frazeološkim jedinicama narodnih govora Crne Gore.

Potpis studenta:

Carla Mapobut, 2/20
(ime i prezime, broj indeksa)

SAGLASNOST MENTORA ZA PRIHVATANJE MENTORSTVA:

Potpis mentora:

Prof. dr / doc. dr. Ljiljana Djoković
(prof. dr / doc. dr, ime i prezime)

Potpis komentora:

(prof. dr / doc. dr ime i prezime)

**SAGLASNOST PREDMETNOG NASTAVNIKA NA
OBRAZLOŽENJE TEME:**

Potpis predmetnog nastavnika:

Prof. dr / doc. dr. Ljiljana Djoković
(prof. dr / doc. dr ime i prezime)

*** NAPOMENE:**

- Definirati termine – objašnjenje svih termina koji su upotrijebljeni u prijavi teme magistarskog rada, a koji nisu uobičajeni, po mogućnosti pronaći i sličnu interpretaciju koja bi bila razumljivija;
- Koristiti opciju italic za naslove slika, tabela, crteža i grafikona; kao i za sve strane riječi i izraze;
- Navedi reference za sve ideje, koncepte, dijelove teksta i podatke koji nisu lični i nisu nastali kao rezultat istraživanja. Neadekvatno navođenje referenci može izazvati sumnju da je rad plagijat;
- Strogo voditi računa o pravopisu i gramatici;
- Naziv rada (radni), hipoteze i ciljevi istraživanja moraju biti usklađeni.

Napominjemo da se nepotpuna dokumentacija neće razmatrati – dostavljene prijave tema magistarskih radova moraju sadržati sve navedene elemente. Nadležni na fakultetskoj jedinici, kao i studenti, u obavezi su da se pridržavaju dostavljene forme za izradu prijave teme magistarskog rada.